

3. Зуйков Р. Истоки глобального кризиса: к разработке концепции движения международного мобильного капитала / Р. Зуйков // Мировая экономика и международные отношения. – 2012. – № 4. – С. 16–24.
4. Кейнс Дж. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. Кейнс ; пер. с англ. – М. : Эксмо, 2007. – 423 с.
5. Мошенский С. З. Рынок ценных бумаг: трансформационные процессы / С. З. Мошенский. – М. : Экономика, 2010. – 240 с.
6. Оскольська-Коваленко Н. В. Фондова біржа як організатор торгівлі цінними паперами / Н. В. Оскольська-Коваленко // Інвестиційно-інноваційний розвиток економіки регіону : матеріали четвертого з'їзду Спільки економістів України та міжнародної науково-практичної конференції ; за заг. ред. В. В. Оскольського. – К., 2010. – С. 271–283.
7. Стиглиц Дж. Доклад о реформе международной валютно-финансовой системы. Уроки глобального кризиса / Джозеф Стиглиц ; пер. с англ. – М. : Международные отношения, 2010. – 328 с.
8. World Federation of Exchanges. Statistics and indicators of global stock exchanges. [Electronic resource]. – Accessed mode : <http://www.world-exchanges.org/statistics>

Стаття надійшла до редакції 15.02.2013

References

1. Body, Z., Kane, A., & Marcus, A J. (2004). *Principles of investment*. Moscow: Williams (in Rus.).

Received 15.02.2013

УДК 339.92

Н. А. Навроцька
кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки,
Академія митної служби України, Київ, Україна
nawrozka@mail.ru

ТРАНСФОРМАЦІЯ СВІТОВОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОСТОРУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Анотація. У статті розглянуто інвестиційний простір як специфічне середовище існування інвестиційних процесів. Визначено тенденції трансформації основних складових інвестиційного простору в умовах глобалізації, зокрема зміну кількісно-якісного складу його учасників, підвищення значення фондових ринків як інститутів мобілізації, акумуляції та перерозподілу капіталу, транснаціоналізацію кредитної сфери, перетворення інвестиційного клімату в якісну характеристику національного інвестиційного простору.

Ключові слова: міжнародна інвестиційна діяльність, інвестиційний процес, глобальний інвестиційний простір, глобалізація, інституційне середовище.

Н. А. Навроцкая

кандидат экономических наук, доцент кафедры международной экономики,
Академия таможенной службы Украины, Киев, Украина

ТРАНСФОРМАЦИЯ МИРОВОГО ИНВЕСТИЦИОННОГО ПРОСТРАНСТВА В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Аннотация. В статье рассмотрено инвестиционное пространство как специфическая среда функционирования инвестиционных процессов. Определены тенденции трансформации основных составляющих инвестиционного пространства в условиях глобализации, в частности изменение количественно-качественного состава его участников, повышение значения фондовых рынков как институтов мобилизации, аккумуляции и перераспределения капитала, транснационализацию кредитной сферы, преобразование инвестиционного климата в качественную характеристику национального инвестиционного пространства.

Ключевые слова: международная инвестиционная деятельность, инвестиционный процесс, глобальное инвестиционное пространство, глобализация, институциональная среда.

Nataliya Navrotska

Ph.D. in Economics, Associate Professor, The Ukrainian Academy of Customs, Kyiv, Ukraine

TRANSFORMATION OF THE WORLD INVESTMENT SPACE IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

Abstract. Development of the global investment process occurs within the investment space. The development of globalization and integration leads to the transformation of the investment space.

The purpose of this article is the studying of modern processes and phenomena that characterize the key trends of transforming the investment space under globalization.

The article identifies key trends of the global investment space transforming. These trends include the following: changes in quantitative and qualitative composition of investing participants; increase of the stock markets value as the institutions for mobilization, accumulation and redistribution of the capital; transnationalization of the credit sphere; and transformation of the investment climate in the qualitative characteristics of the national investment space.

The important condition of the united world investment space formation is domestic legislation liberalization and foreign investment promotion. The most important trend is institutionalization of the global investment process. It occurs in increase of the role and importance of the national and international financial and economic institutions that adjust international monetary, credit and financial relations.

Key words: international investment activity; investment process; global investment space; globalization; institutional environment.

JEL Classification: E22, E44, E62, F21, F33, G15

Постановка проблеми. Розвиток процесів глобалізації та інтеграції світового господарства, інвестиційних ринків вимагають нових підходів до осмислення чинника простору в їх подальшому поступі. Завдяки відкритості економіки національний інвестиційний простір стає частиною глобального простору та зазнає структурних змін під впливом різних інтеграційних і дезінтеграційних процесів. Оскільки інвестиційний простір є свого роду оболонкою, що створює умови для розвитку інвестиційного процесу, справляє на нього активний вплив, видається важливим вивчення сучасних процесів та явищ, які характеризують основні тенденції його глобальної трансформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові основи просторової економіки було закладено ще представниками класичної школи – у працях Й. фон Тюнена (*J. von Thunen*), А. Вебера (*A. Weber*), В. Кристаллера (*W. Christaller*), А. Леша (*A. Losch*), Ф. Перру (*F. Perroux*) та ін. Сьогодні категорія «економічного простору», що виступає первинною відносно інвестиційного простору, досліджується здебільшого в рамках регіональної економіки. У цьому зв'язку привертають увагу праці таких українських учених, як В. Василенко, В. Шевцова та ін. Серед зарубіжних учених, котрі вивчають цю проблему, слід відзначити Р. Ле Херона (*R. Le Heron*), Дж. У. Харрінгтона (*J. W. Harrington*), серед російських – А. Гранберга, О. Биякова, О. Іншакова, А. Фролова.

В останні роки з'явилася також низка досліджень економічного простору в рамках економічного регіоналізму. Ці питання знайшли відображення в працях таких зарубіжних дослідників, як М. Емерсон (*M. Emerson*), А. Чекі (*A. Checchi*), Н. Фудживара (*N. Fujiwara*), Л. Гейджосова (*L. Gajdosova*), Г. Маклеод (*G. MacLeod*). Серед російських дослідників варто зазначити праці В. Ашрафяна, Э. Брюна, К. Греффа, В. Мау, серед українських – А. Гриценка, В. Корнівської, В. Сіденко, Н. Бекетова, Е. Клімова, В. Філатова. Але якщо системна оцінка параметрів економічного простору певною мірою відображена в науковій літературі, то дослідження теоретичних і практичних аспектів інвестиційного простору, визначення його специфічних характеристик у світі сучасних трансформацій світової економіки мають досить обмежений, фрагментарний характер.

Метою статті є поглиблення розуміння закономірностей розвитку сучасного інвестиційного простору в контексті глобального розвитку світової економіки, а також систематизація основних тенденцій, що характеризують його глобальні трансформації.

Основні результати дослідження. У наукових колах існує єдина думка стосовно того, що глобалізаційні процеси в інвестиційній сфері розвиваються швидше, а їхні результати відчуваються гостріше. Під глобалізацією ринку інвестицій, на наш погляд, слід розуміти новітню стадію інтернаціоналізації інвестиційного процесу, що характеризується формуванням єдиного глобального інвестиційного простору [1].

Інвестиційний простір у загальному сенсі являє собою форму існування інвестиційної діяльності, яка виявляється в інвестиційному процесі. Інвестиційний простір виконує подвійну функцію: з одного боку, він створює умови для розвитку інвестиційних процесів, з другого – справляє на них відчутний вплив. Інвестиційний простір не тільки визначає місце перебування суб'єктів і об'єктів інвестиційних відносин, а й надає взаємодії між ними конкретних економічних форм, активно впливаючи та сприяючи їх розвитку.

Таким чином, глобальний інвестиційний простір – це сполучення, з одного боку, однорідності (однотипності) інвестиційних процесів, інститутів і господарських механізмів у межах глобальної економіки, а з другого боку, об'єктивної розмаїтості умов, форм та результатів міжнародної інвестиційної діяльності в різних країнах та інтеграційних утвореннях у рамках просторової економіки як «єдності різноманітного».

З метою створення умов для інтенсифікації світогосподарських зв'язків, забезпечення збалансованого зростан-

ня економік міжнародне економічне співтовариство сконцентрувало свою увагу на здійсненні перетворень глобального інвестиційного простору.

Важливою ознакою глобального інвестиційного простору стала зміна кількісно-якісного складу учасників світового інвестиційного процесу, здебільшого завдяки участі країн, що розвиваються, та країн із перехідною економікою. Наприклад, у 2011 р. уперше ці країни в сукупності залучили більш як половину глобальних потоків ПІІ. Вивіз ПІІ із цих країн також досяг рекордних рівнів і склав у 2010 р. майже третину всіх світових ПІІ [2]. При цьому змінюється спрямованість світових потоків капіталу, збільшуються їх обсяги. Тож потрібно говорити про зміну мотивації і впливу таких інвестицій на приймаючі країни.

Відмітною рисою сучасного інвестиційного процесу є зміна якісного складу його учасників. Основним проявом цього процесу стало збільшення кількості інституційних інвесторів, які мають порівняно з індивідуальними незрівнянно більше засобів для зниження портфельного ризику й підвищення прибутковості бізнесу. З'явилися нові фінансові та нефінансові інституції, а також механізми, що забезпечують рух фінансових активів. Унаслідок структурних змін інвестиційного ринку частину банківських функцій (наприклад, перерозподільну, інвестиційну) взяли на себе фондовий ринок і небанківські фінансові інститути [3].

Суттєві зміни якісного складу суб'єктів світового інвестиційного процесу пов'язані із розвитком інституту посередників, які формують прямі й непрямі зв'язки між продуцентами й реципієнтами спеціалізованих фінансових ринків.

Учасником сучасних інвестиційних процесів в останні роки стали фонди національного добробуту (ФНБ), або, як їх ще називають, суверенні фонди добробуту (*Sovereign Wealth Funds, SWF*). ФНБ являють собою інвестиційні фонди, що знаходяться у власності сектору державного управління і створюються для досягнення макроекономічних цілей. Сьогодні обсяг активів під управлінням ФНБ становить близько \$5 трлн. До 2011 року сукупний обсяг їхніх ПІІ досяг приблизно \$125 млрд.; при цьому більше чверті з них припало на країни, що розвиваються [4]. Враховуючи довгострокові та стратегічно орієнтовані інвестиційні плани ФНБ, динаміку зростання інвестицій, що були здійснені цими фондами в останні роки, можна зробити висновок, що ФНБ мають значний потенціал для розвитку міжнародної інвестиційної діяльності.

Ще одним важливим суб'єктом глобалізації світового інвестиційного процесу виступають ТНК, які активно впливають на розвиток світових інвестиційних процесів [5].

Трансформація глобального інвестиційного простору характеризується збільшенням значення фондових ринків як інституту мобілізації, розподілу й перерозподілу тимчасово вільних інтернаціональних коштів для інвестування реального сектору національних економік [3]. Значний розвиток глобального інвестиційного простору пов'язаний із поступовим відкриттям фондових ринків країн, що розвиваються, і країн із перехідною економікою для іноземних інвесторів. У 1990-ті роки відбулося поступове вбудовування фондових ринків зазначених країн у світовий ринок цінних паперів. У цей період збільшилася капіталізація національних фондових ринків ряду країн Латинської Америки, Південно-Східної Азії, Центральної та Східної Європи.

Водночас, розвиток фондових ринків цих країн, і України зокрема, від середини 1990-х рр. у багатьох випадках характеризувався зростанням частки короткострокового спекулятивного капіталу, який миг швидко переміщується, спричиняючи кризові явища.

У 1990-ті рр. почалося прискорення транснаціоналізації кредитної сфери, що стало результатом створення сприятливих умов для функціонування національних банківських структур у загальній системі світогосподарських зв'язків, вільного руху позичкового капіталу, лібералізації банківських процентних ставок, більш вільного проходження іноземних інвестицій через банківську сферу. Відкриття банківського сектору – необхідна передумова

для реальної участі національних кредитних установ у міжнародних фінансових потоках і розширення доступу до відносно дешевих зовнішніх кредитних ресурсів. Приватний сектор також дістав можливість залучати дешевші зовнішні кредитні ресурси.

Серед новітніх явищ міжнародної інвестиційної діяльності слід відзначити *перетворення інвестиційного клімату в якісну характеристику національного інвестиційного простору*. Проблеми трансформації інвестиційного клімату заслуговують на увагу передусім у контексті глобалізації світового господарства, яка визначає основні параметри розвитку як світових, так і національних процесів. У наукових працях інвестиційний клімат здебільшого розглядається як складова інвестиційної привабливості, що характеризує загальні умови інвестування в певній країні (галузі, регіоні, підприємстві) [6; 7; 8].

Під інвестиційним кліматом, на нашу думку, варто розуміти сукупність політичних, фінансово-економічних, соціокультурних, організаційно-правових та природно-географічних факторів, що визначають якість підприємницького потенціалу й ступінь можливих ризиків при вкладенні інвестиційних ресурсів у національні проекти соціально-економічного розвитку. Ранжирування національних економік за індексом інвестиційного клімату слугує узагальнюючим показником їх інвестиційної привабливості. Інвестиційна привабливість являє собою сукупність об'єктивних і суб'єктивних умов, що сприяють або перешкоджають процесу інвестування національної економіки на макро-, мезо- та мікрорівні.

Досліджуючи інвестиційний клімат, зазвичай порівнюють параметри інвестиційного потенціалу і ризику, які характеризують політичну стабільність, дотримання норм податкового законодавства, стабільність нормативно-правової бази. Серед закордонних методик оцінки інвестиційної привабливості країни можна виділити індекси інституту ІРДС (BERI), Доу-Джонса, методики Гарвардської школи бізнесу, Тейна-Уотера, Котлера-Хейзлера. Провідні світові економічні журнали, такі як *The Economist*, *Fortune*, *Euromoney*, а також найбільш авторитетні експертні агентства *Moody's*, *Standart & Poor*, *IBCA* також дають оцінки інвестиційного клімату й ризиків. Результати оцінювання систематизуються в національних рейтингах інвестиційної привабливості регіонів та країн і періодично публікуються цими установами.

У сучасних умовах глобалізації економіки не менш важливим показником при оцінці інвестиційного клімату держави є ризик інвестування у країну. Досліджуючи його, міжнародні агентства використовують два основних компоненти – політичний та економічний ризики. Інвестиційний ризик являє собою ймовірність виникнення фінансових втрат у вигляді зменшення капіталу або зменшення прибутку внаслідок невизначеності або погіршення умов інвестиційної діяльності (за винятком тих ризиків, які пов'язані із суб'єктивними управлінськими рішеннями).

Прискорення руху міжнародних інвестицій в умовах глобалізації об'єктивно сприяє більш ефективному розподілу матеріальних, фінансових і трудових ресурсів. Однак за постійних змін певних параметрів інвестиційного клімату, що є характерним для багатьох країн світу, інвестиції, передусім короткострокові, можуть раптово покинути країну перебування, що створює істотні загрози певним секторам приймаючих економік. Країни із перехідною економікою, країни, що розвиваються й нові індустріальні країни, як нам видається, порівняно із розвиненими країнами є найбільш уразливими та найменш захищеними з погляду негативних наслідків швидкого переміщення інвестиційних ресурсів.

Важливою ознакою світового інвестиційного простору виступає *тенденція до лібералізації національних законодавств і стимулювання іноземних інвестицій* як засобів підтримки економічного зростання та розвитку. За даними ЮНКТАД, упродовж 2000–2011 рр. у законодавчі бази більш ніж 80 країн світу внесено 1 258 змін щодо ПІІ, із них 1 021 спрямовано на скорочення обмежень для іноземних компаній і встановлення сприятливішого режиму ПІІ (рис.).

Посилюється значення регулювання ПІІ на міжнародному рівні, постійно збільшується число двосторонніх угод між країнами з приводу руху інвестицій. Протягом 1990-х рр. кількість таких угод зросла у п'ятеро, і на кінець 2000 р. їх налічувалося 1 940. До кінця 2011 р. уже було укладено 3 164 міжнародні інвестиційні угоди, з яких 2 833 – двосторонні, зокрема угоди про вільну торгівлю, що містять положення про інвестиції, економічне партнерство та регіональні угоди [4].

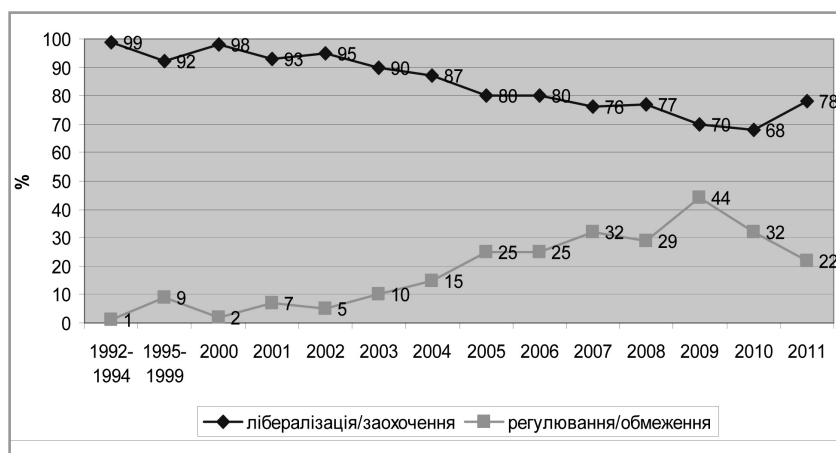

Рис. Зміна національних режимів регулювання у світі, % загальної кількості змін за рік
Джерело: [4]

Наростання впливу глобалізації на інвестиційні відносини, поступове формування єдиного світового інвестиційного простору, швидке переміщення капіталів, у тому числі спекулятивних, призвело до істотного зростання загроз розгортання фінансових криз, які у стислі терміни здатні охоплювати не тільки регіони, а й континенти. При цьому фінансові кризи вражають не лише окремі сегменти (наприклад, валютний чи фондовий) світового ринку, а через глобальні мережі автоматично поширюються на всі його сегменти.

Зростання фінансової нестабільності спричинило інституціоналізацію глобального інвестиційного простору, що виявляється в підвищенні ролі та значення національних урядів в організації і регулюванні інвестиційної діяльності, розвитку світових фінансових інститутів, які регулюють міжнародні валютно-кредитні та фінансові відносини з метою поглиблення міжнародного співробітництва і забезпечення цілісності й стабільності світового господарства. Серед головних напрямів впливу міжнародних організацій на перебіг світових інвестиційних процесів можна назвати такі:

1) прагнення міжнародних організацій і ряду найбільш розвинутих ринкових країн вжити заходів щодо уніфікації інвестиційного процесу та розширення його масштабів у рамках світового господарства на умовах рівного доступу всіх суб'єктів, недискримінації, транспарентності;

2) розвиток системи страхування і гарантування, яка дозволяє захищати суб'єктів світового господарства від можливих локальних (країнових або регіональних) та глобальних фінансових криз;

3) посилення впливу міжнародних інститутів, норм, правил на регулювання інвестиційної сфери задля забезпечення глобальної стабільності, економічної стійкості за умови врахування національних економічних інтересів;

4) стимулювання державної підтримки відкритим ринком інвестицій на основі надання захисту від політичних та деяких комерційних ризиків (за допомогою ринкових механізмів перерозподілу ризиків).

Фінансово-економічна криза, яка розпочалася у 2008 році, зростання цін на природні ресурси і продовольство свідчать, що система глобальних інститутів управління не відповідає новітнім викликам. На наш погляд, у сучасних умовах важливо, по-перше, упорядкувати інститути регулювання, максимально враховуючи при цьому інтереси всіх країн. По-друге, потрібно запровадити більш досконали системи інформаційного забезпечення, оцінки та рейтингування контрагентів і фінансових інститутів, бухгалтерського обліку та фінансового нагляду. По-третє, необхідно постійно здійснювати збалансування оцінки ризиків і можливостей, що дозволило б створити ефективну систему стимулів раціональної поведінки господарюючих суб'єктів. По-четверте, доцільно розробити нові правила функціонування світової фінансової системи, що припускають сильніший державний контроль над фінансовими інститутами і жорсткіші вимоги до транскордонних інвестицій. По-п'яте, варто розглянути питання щодо вироблення нових регулятивних норм для банківського сектору.

Висновки. Розвиток світової інвестиційної діяльності вплинув на формування глобального інвестиційного простору. Серед провідних ознак і тенденцій, які свідчать про трансформацію сучасного інвестиційного простору, слід відзначити зміну кількісно-якісного складу його учасників, підвищення значення фондових ринків як інститутів мобілізації, акумуляції та перерозподілу капіталу, транснаціоналізацію кредитної сфери, перетворення інвестиційного клімату в якісну характеристику національного інвестиційного простору. Важливою умовою формування єдиного глобального інвестиційного простору виступає лібералізація національних законодавств і стимулювання іноземних інвестицій, а також інституціоналізація світового інвестиційного процесу, що виявляється у підвищенні ролі та значення національних і світових фінансово-економічних інститутів, які регулюють міжнародні валютно-кредитні й фінансові відносини задля розвитку міжнародного співробітництва і забезпечення цілісності та стабільності світового господарства.

Література

1. Навроцька Н. Теоретичні засади трансформації інвестиційного процесу в умовах глобалізації / Н. Навроцька // Економічний часопис-XXI. – 2012. – № 9–10. – С. 9–11.
2. UNCTAD. World Investment Report 2011: Non-Equity Modes of International Production and Development [Electronic resource]. – New York; Geneva : UNCTAD, 2011. – 204 p. – Accessed mode : <http://www.unctad-docs.org/files/UNCTAD-WIR2011-Overview-ru.pdf> (1.03.2013)
3. Навроцька Н. А. Глобалізація світових фінансових ринків і формування інституціональної інфраструктури / Н. А. Навроцька // Управління в умовах глобалізації : монографія ; за заг. ред. проф. Ю. Є. Петруні. – Дніпропетровськ : АМСУ, 2010. – 200 с.
4. UNCTAD. World Investment Report 2012: Towards a New Generation of Investment Policies [Electronic resource]. – New York; Geneva : UNCTAD, 2012. – 226 p. – Accessed mode : http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2012_embargoed_en.pdf
5. Навроцька Н. А. Світова економіка та місце в ній України / Н. А. Навроцька // Управління в умовах глобалізації : монографія ; за заг. ред. проф. Ю. Є. Петруні. – Дніпропетровськ : АМСУ, 2010. – 200 с.
6. Брюховецька Н. Ю. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства: визначення недоліків деяких існуючих методик / Н. Ю. Брюховецька, О. В. Хасанова // Економіка промисловості. – 2009. – № 1(44). – С. 110–117.
7. Бутенко А. І. Інвестиційна привабливість підприємницького середовища як джерело ринкової трансформації економіки / А. І. Бутенко, О. С. Павлова // Прометей : зб. наук. праць. – 2010. – № 3 (33). – С. 63–68.
8. Носова О. В. Інвестиційний клімат в Україні: основні напрями поліпшення / О. В. Носова // Стратегічні пріоритети. – 2008. – № 1 (6). – С. 59–65.

Стаття надійшла до редакції 15.03.2013

References

1. Navrotska, N.A. (2012). The theoretical basis of the investment process transformation in the context of globalization. *Economic Annals-XXI*, 9-10, 9–11 (in Ukr.).
2. *World Investment Report 2011: Non-Equity Modes of International Production and Development (2011)*. New York, Geneva: UNCTAD.
3. Navrotska, N. A. (2010). *The globalization of financial markets and the formation of institutional infrastructure*. In Yu. E. Petrunya (Ed.). *Management under Globalization* (pp. 57-67). Dnepropetrovsk: Ukraine Customs Academy (in Ukr.).
4. *World Investment Report 2012: Towards a New Generation of Investment Policies (2012)*. New York, Geneva: UNCTAD.
5. Navrotska, N.A. (2010). *World Economy and place of Ukraine*. In Yu. E. Petrunya (Ed.). *Management under Globalization* (pp. 8-37). Dnepropetrovsk: Ukraine Customs Academy (in Ukr.).
6. Bryukhovetska, N. Yu., & Khasanova, O. V. (2009). Estimation of investment attractiveness of the company: defining of some existing methods shortcomings. *Economics of Industry*, 1(44), 110-117 (in Ukr.).
7. Butenko, A. I., & Pavlova, O. S. (2010). Investment attractiveness of the business environment as a source of market economic transformation. *Prometheus: Collection of Scientific Papers*, 3(33), 63-68 (in Ukr.).
8. Nosova, O. V. (2008). Investment climate in Ukraine: Main directions of improvement. *Strategic Priorities*, 1(6), 59-65 (in Ukr.).

Received 15.03.2013

Щодо публікації наукових статей у науковому фаховому журналі «Економічний часопис-XXI»

Шановні колеги!

Журнал «Економічний часопис-XXI» – визнаний в Україні та за кордоном науково-аналітичне видання, що виходить друком із 1996 року. Засновниками журналу «Економічний часопис-XXI» є Інститут суспільної трансформації та Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України.

Науковий журнал «Економічний часопис-XXI» входить до переліку фахових видань з економічних та політичних наук (Постанова Президії ВАК України №1-05/3 від 14.04.2010 р.) та шести міжнародних наукометричних баз наукових видань.

Пропонуємо науковцям, викладачам, аспірантам, докторантам публікувати свої оригінальні наукові статті та результати дисертаційних досліджень у науковому фаховому журналі «Економічний часопис-XXI».

Вимоги до наукових статей викладені в Інтернеті за лінком: <http://soskin.info/ea/avtory.html>